

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ, ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Information Support for National-Patriotic Education in the Context of Digital Transformation of Education, Pedagogy and Psychology

**Збірник матеріалів (тез доповідей)
Всеукраїнського науково-практичного семінару
відділу наукового інформаційно-аналітичного
супроводу освіти
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського**

Collection of materials (abstracts)
All-Ukrainian scientific and practical seminar of the
Department of Scientific Information and Analytical Support of
Education of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and
Educational Library of Ukraine

Національна академія
педагогічних наук України
National Academy of
Educational Sciences
of Ukraine

Державна науково-
педагогічна
бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського

V. Sukhomlynskyi State
Scientific and Educational
Library of Ukraine

Київ, 2025
Kyiv, 2025

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
National Academy of Educational Sciences of Ukraine

ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine

**ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ОСВІТИ, ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ**
**Information Support for National-Patriotic Education
in the Context of Digital Transformation of
Education, Pedagogy and Psychology**

**Збірник матеріалів (тез доповідей)
Всеукраїнського науково-практичного семінару
відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського**

Collection of materials (abstracts)
All-Ukrainian scientific and practical seminar of the
Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of the
V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine

КИЇВ – 2025
KYIV, 2025

Упорядник:

Лучанінова О. П., доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Рецензенти:

Журба К. О., доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу національно-патріотичного виховання Інституту проблем виховання НАПН України

Пижик А. М., кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри новітньої історії України історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ

I-74 Інформаційне забезпечення національно-патріотичного виховання в контексті цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології : збірник матеріалів (тез доповідей) Всеукраїнського науково-практичного семінару відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського / [редкол. О. П. Лучанінова (голова), Я. В. Пилипчук, С. С. Рашидова, Т. І. Годецька, Ю. А. Кравченко, Г. В. Міськов, О. В. Углова] ; ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського. Вінниця: ТВОРИ , 2025. 171 с.

ISBN 978-617-552-368-1

Зміст збірника тез за матеріалами семінару спрямовано на реалізацію Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України й дослідження психолого-педагогічного аспекту національно-патріотичного виховання учнівської молоді, дітей в контексті цифровізації і цифрової трансформації освіти.

Збірник зорієнтовано на виконання завдань прикладного наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки у воєнний і повоєнний періоди України». Рекомендовано для наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників закладів освіти різних рівнів акредитації, докторантів, аспірантів, бібліотечних фахівців, здобувачів освіти та всіх, кого цікавлять проблеми національно-патріотичного виховання дітей і молоді в Україні.

Матеріали публікуються в авторській редакції. Автори відповідають за правильність і достовірність викладеного матеріалу, цитування джерел, бібліографічних посилань, дотримання принципів академічної доброчесності. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редакційної колегії.

ISBN 978-617-552-368-1

DOI: 10.33407/lib.NAES.id/eprint/745553

УДК 002-028.45:[37.015.3:172.15](477)(082)

© ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського, 2025

Compilers:

Luchaninova O. P., Doctor of Sciences (in Education), Professor, Leading Researcher, Department of Scientific Information and Analytical Support for Education, V. Sukhomlynskyi SSEL of Ukraine

Reviewers:

Zhurba K. O., Doctor of Sciences (in Education), Professor, Head of the Department of National and Patriotic Education, Institute of Problems on Education of the NAES of Ukraine

Pyzhyk A. M., Ph.D (in History), Head of the Department of Contemporary History of Ukraine of the Faculty of History, Taras Shevchenko National University of Kyiv

I-74 Information Support for National and Patriotic Education in the Context of Digital Transformation of Education, Pedagogy and Psychology : Collection of Materials (abstracts) / All-Ukrainian Scientific and Practical Seminar of the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine / [editors: O. P. Luchaninova (chairman), Y. V. Pylypchuk, S. S. Rashydova, T. I. Godetska, Y. A. Kravchenko, G. V. Miskov, O. V. Uglova]; V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine. Vinnytsia: TVORY, 2025. 171 c.

ISBN 978-617-552-368-1

The collection of abstracts, based on seminar materials, aims to implement the Concept of National and Patriotic Education in the Ukrainian education system, while also researching the psychological and pedagogical aspects of the national and patriotic education of schoolchildren and young people in the context of the digitalization and digital transformation of education. The collection fulfils the objectives of the applied scientific research project 'Information and Analytical Support for Psychological Science in War and Post-War Ukraine'.

Recommended for research and teaching staff of educational institutions of all levels, as well as doctoral students, postgraduates, librarians, students and anyone interested in the problem of national-patriotic education in Ukraine.

The materials are published in the author's edition. The authors are responsible for the accuracy and reliability of the material presented, the citations of sources and the bibliographic references, as well as adherence to the principles of academic integrity. The opinions of the authors may not coincide with the position of the compilers.

ISBN 978-617-552-368-1

UDC 002-028.45:[37.015.3:172.15](477)(082)

DOI: 10.33407/lib.NAES.id/eprint/745553

© V. Sukhomlynskyi State Scientific and
Educational Library of Ukraine, 2025

ЗМІСТ

Вступне слово	12
1. Білецька С. Основні форми і напрями національно-патріотичного виховання під час воєнного стану в професійних освітніх закладах	14
2. Бондаренко А. Національно-патріотичне виховання в умовах війни	18
3. Бондаренко З. Волонтерство як ресурс національно-патріотичного виховання студентської молоді в умовах воєнного стану	20
4. Боровик А. Роль цифрових платформ у формуванні патріотичної свідомості дітей і молоді	24
5. Вараксіна Н. Патріотичне виховання школярів	27
6. Вахняк Н., Лазоренко Є. Казкотерапія як засіб психолого-педагогічного впливу на емоційно-вольову сферу дошкільників	29
7. Вахняк Н., Метлицька Н. Сучасні підходи до формування патріотичних почуттів у дітей дошкільного віку	34
8. Вахняк Н., Сластін А. Арттерапія як засіб формування пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами	39
9. Вахняк Н., Солов'ян Ю. Smart-технології як засіб формування етнонаціональної свідомості у дітей старшого дошкільного віку	43
10. Вахняк Н., Толмачова А. Формування мистецької компетентності молодших школярів засобами цифрових технологій	49
11. Гуралюк А. Інформаційний супровід формування національно-патріотичної компетентності здобувачів освіти	53
12. Денисенко В. Цифрові сервіси для залучення молоді до волонтерських і громадських ініціатив	56
13. Есько Ю. Сучасний спеціальний заклад освіти – одна з умов здійснення успішної соціалізації осіб з особливими освітніми потребами	58
14. Ємельянова К. Досвід проведення заходів патріотичного спрямування в умовах сучасних викликів воєнного стану: на прикладі проведення масових заходів КЗ «Центр туризму» ЗОР	62

15.	Єріс Ю. Цифрові сервіси та цифрові платформи патріотичного виховання дітей і молоді в сучасних реаліях воєнного часу	66
16.	Єськова А. У мові – доля нації	69
17.	Жигалюк А. Цифрова трансформація освіти: колекції матеріалів як основа інформаційно-аналітичного супроводу з питань національно-патріотичного виховання	73
18.	Загородній І. Інтеграція художньої літератури і гри в процесі формування соціально-громадянської компетентності в дітей старшого дошкільного віку	76
19.	Касильник Ю. Трансформація підходів до національно-патріотичного виховання у воєнний період: освітній контекст	79
20.	Крашеніннікова Т. Врахування національно-патріотичного виховання в роботі школи ораторської майстерності	83
21.	Кучер І. Цифрові сервіси та цифрові платформи патріотичного виховання дітей і молоді	85
22.	Лапаєнко С. Морально-духовні цінності як ключовий чинник формування патріотизму студентської молоді	87
23.	Лобач Е., Шульга Л. Нетрадиційні техніки малювання як інструмент формування патріотичних почуттів у молодших школярів	92
24.	Лучанінова О. Національна ідентичність українців у воєнний період України	95
25.	Ляшко К. Державна мова як складник національно-патріотичного виховання здобувачів вищої освіти	98
26.	Марченко Р. Освітньо-психологічне забезпечення адаптації студентів до умов навчання в ЗФПО	99
27.	Міськов Г. Інформаційно-освітній супровід патріотичного виховання: вплив цифрових ресурсів на свідомість дітей та молоді під час війни	101
28.	Михальченко І. Національно-патріотичне виховання здобувачів фахової передвищої освіти засобами української символіки	103
29.	Михальченко Н. Розвиток патріотичної рефлексії майбутніх вчителів початкових класів	106

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД: ОСВІТНІЙ КОНТЕКСТ

Красильник Юрій
кандидат педагогічних наук, доцент,
Київський національний університет
будівництва і архітектури,
м. Київ, Україна

Національно-патріотичне виховання є важливим елементом формування громадянської свідомості та національної ідентичності. Воєнний період потребує перегляду традиційних підходів до національно-патріотичного виховання, адаптації змісту та методів до нових реалій. Освітня система відіграє ключову роль у цьому процесі, адже саме в умовах закладу освіти генеруються впливи на молодь, формуються патріотичні цінності, відповідальність за майбутнє країни, готовність до її захисту та відбудови. Сучасні виклики, зокрема вплив військових дій на психоемоційний стан молоді, вимушене переміщення значної частини населення, необхідність у соціальній адаптації та психологічній підтримці потребують трансформації освітніх стратегій. Важливо інтегрувати нові підходи, які враховують як історичну пам'ять, так і сучасні реалії, формувати активну громадянську позицію та підтримувати молодь у складних життєвих умовах.

Науковцями системно досліджується вплив патріотичного виховання на формування національної ідентичності серед молоді, зокрема здобувачів освіти.

Так, Т. Воропаєва, Н. Авер'янова, С. Бойко вважають, що саме українознавство відіграє фундаментальну роль у системі національно-патріотичного виховання молоді, оскільки саме через нього найефективніше формуються патріотична свідомість, соціальна відповідальність і громадянська зрілість [2]. Ю. Павельчук, Н. Чубатюк наголошують на тому, що важливим аспектом патріотичного виховання є вивчення студентами героїчного минулого свого народу. Особливу увагу важливо приділяти військово-патріотичному вихованню молоді, що сприяє розвитку таких якостей, як мужність, сила духу та фізична витривалість [10]. А. Остапенко зазначає, що кожна держава формує

патріотично налаштованих громадян, інтегруючи відповідні навчально-виховні заходи в освітній процес на всіх рівнях – від дошкільних установ і шкіл до закладів професійної та вищої освіти [8]. Ю. Красильником встановлено, що процес патріотичного виховання як комплексна, системна й цілеспрямована діяльність, яка об'єднує зусилля органів управління освітою, закладів освіти, громадських організацій, родин здобувачів освіти та інших соціальних інститутів, спрямований на формування в учасників освітнього процесу глибокої патріотичної свідомості, почуття відданості та любові до Батьківщини, відповідальності за добробут українського народу, а також готовності до виконання професійного, громадянського та конституційного обов'язку [3, 4]. І. Мороз та Ю. Красильник розробили модель реалізації етнопедагогічних принципів, яка спроможна забезпечити виховання патріотизму здобувачів освіти на глибинних національних традиціях [7]. Важливими для нашого дослідження є наукові розробки С. Лапаєнко, І. Агалець та Л. Рапіної щодо духовно-морального виховання молоді як ключового складника формування особистості, що визначає її світогляд, ціннісні орієнтації та соціальну відповідальність [1, 5, 6].

І. Ткаченком встановлено, що у формуванні патріотичної свідомості студентів провідну роль відіграють позааудиторні виховні заходи, адже професіонал повинен не лише володіти глибокими професійними знаннями та навичками, а й мати високий рівень загальної культури, усвідомлювати екологічні й соціальні наслідки своєї діяльності, орієнтуватися на загальнолюдські цінності та духовні орієнтири [9].

Таким чином, сучасні дослідження свідчать про необхідність адаптації та оновлення підходів до національно-патріотичного виховання в умовах воєнного періоду. Це включає інтеграцію патріотичних цінностей у різні аспекти освіти, перегляд існуючих концепцій та стратегій, а також використання сучасних технологій для підвищення ефективності виховного процесу.

Аналіз освітньої практики у Київському національному університеті будівництва і архітектури (КНУБА) під час воєнного періоду засвідчує активне

культивування заходів національно-патріотичного виховання, спрямованих на підтримку морального духу студентів та формування громадянської свідомості: екскурсії до військових музеїв; впровадження козацьких бойових мистецтв; розробка Концепції національно-патріотичного виховання в КНУБА; реалізація практичних кейсів адаптації та співпраці з ветеранами у бізнесі, громадах і державних установах, *стратегії для громад щодо реалізації успішних ветеранських ініціатив*; допомога у відновленні та розвитку громад, зокрема Медвинської на Київщині, створення єдиної концепції розвитку територій, де нові об'єкти та простори відповідатимуть потребам людей; відкриття локації пам'яті про героїв, які віддали за Україну життя; створення Книги пам'яті полеглих за Україну; участь студентів у Днях відкритих дверей на військовій кафедрі Національного університету оборони України; вшанування пам'яті героїв Крут та багато інших заходів. На нашу думку, такі ініціативи не лише сприяють формуванню високого рівня патріотичної свідомості у студентів, а й активно впливають на їхнє професійне становлення та всебічний особистісний розвиток.

Наукові напрацювання та аналіз досвіду виховної роботи дають можливість окреслити основні напрями трансформації підходів до національно-патріотичного виховання у воєнний період в умовах закладу освіти:

1. Розвиток концептуальних засад цього процесу: усвідомлення викликів, спричинених воєнним станом, формування стійкої національної ідентичності студентської молоді, зміцнення морально-етичних та духовних цінностей, підвищення ролі освітніх інституцій у формуванні громадянської позиції.

2. Оновлення змісту національно-патріотичного виховання: включення до освітніх програм компонентів, пов'язаних із сучасною історією боротьби за незалежність України, акцентування на військово-патріотичному вихованні, зокрема вивчення героїчних постатей, інтеграція практичних освітніх компонентів, що формують навички виживання, домедичної допомоги та кризового управління, поглиблене вивчення правових основ державного суверенітету та безпеки.

3. Впровадження інноваційних освітніх технологій: використання сучасних цифрових платформ для патріотичного виховання, застосування інтерактивних методик – дебати, кейс-методи, рольові ігри тощо, що сприяють активному осмисленню патріотичних цінностей, організація зустрічей із військовими, волонтерами, ветеранами бойових дій, залучення студентів до громадської діяльності та волонтерських ініціатив.

4. Психологічний аспект трансформації виховних підходів: надання психологічної підтримки студентам у зв'язку з впливом війни на їхній емоційний стан, формування стійкості до стресових ситуацій, виховання відповідальності та рішучості, підтримка родин студентів, які постраждали від війни, через освітні та соціальні ініціативи.

5. Практичне впровадження означених підходів: співпраця освітніх закладів із громадськими організаціями та державними структурами, реалізація проєктів національно-патріотичного виховання через культурні та мистецькі заходи, залучення студентів у діяльність, пов'язану з підтримкою Сил оборони.

Таким чином, подані напрями трансформації підходів до національно-патріотичного виховання у воєнний період сприятимуть адаптації цього процесу до сучасних умов та інтегрування його в систему освіти.

Список використаних джерел

1. Агалець І. О., Лапаєнко С. В. Психолого-педагогічне забезпечення виховної діяльності в закладах вищої педагогічної освіти засобами інформаційних аналітичних й реферативних документів. *Трудове навчання та технології: сучасні реалії та перспективи розвитку* : матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. пам'яті академіка Д. О. Тхоржевського (27 трав. 2022 р.). Київ, 2022. С. 40–44. URL: <https://www.clipr.cc/C4fmT> (дата звернення: 26.02.2025).
2. Воропасва Т. С., Авер'янова Н. М., Бойко С. М. Українознавство в системі національно-патріотичного виховання молоді в умовах російсько-української війни. *Progressive research in the modern world : the 10th International scientific and practical conference* (June 22-24, 2023). 2023. С. 426–435. URL: <https://www.clipr.cc/f78wY> (дата звернення: 01.03.2025).
3. Красильник Ю. С. Патріотичне виховання студентів в освітньому середовищі магістратури університету. *Проблеми освіти* : зб. наук. пр. 2018. Вип. 88 (ч. 1). С. 317–328. URL: <https://www.clipr.cc/B7LGn> (дата звернення: 02.03.2025).
4. Красильник Ю. С. Психолого-педагогічні засади патріотичного виховання майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 11 (т. 2). С. 71–74. URL: <https://www.clipr.cc/qBPO5> (дата звернення: 02.03.2025).
5. Лапаєнко С. В. Духовно-моральне виховання дітей та молоді : творчий доробок вчених НАІПН України. *Наук.-пед. студії*. 2021. Вип. 5. С. 31–42. URL: http://dnpp.gov.ua/wp-content/uploads/2021/12/Nauk-ped-stud_2021-5.pdf (дата звернення: 01.03.2025).

6. Лапаєнко С. В., Рапіна Л. А. Творчий доробок науковців Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України з питань виховання духовності дітей та молоді. *Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки України* : матеріали звіт. наук.-практ. конф. ДНІПБ України ім. В. О. Сухомлинського (21 груд. 2021 р., Київ). Київ, 2021. С. 86–87. URL: <https://www.clipr.cc/SRvy7> (дата звернення: 01.03.2025).

7. Мороз І. М., Красильник Ю. С. Етнопедагогічні підходи до патріотичного виховання майбутніх педагогів професійного навчання. *Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства* : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (25, 26, 29 квіт. 2024 р.). Київ, 2024. С. 204–211. URL: <https://www.clipr.cc/2NkZ4> (дата звернення: 25.02.2025).

8. Остапенко А. Національно-патріотичне виховання студентів у ЗВО. *Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання* : зб. тез методол. семінару (м. Київ, 6 квіт. 2023 р.). Київ, 2023. С. 307–311. URL: <https://www.clipr.cc/pk9JQ> (дата звернення: 26.02.2025).

9. Павельчук Ю., Чубатюк Н. Фактори формування патріотизму української молоді. *Інновації в сучасній освіті: методологія, технологія, дидактичні та виховні аспекти* : монографія. Одеса, 2023. С. 235–242. URL: <https://www.clipr.cc/mDP03> (дата звернення: 01.03.2025).

10. Ткаченко І. В. Національно-патріотичне виховання студентів вищих технічних навчальних закладів: виклики та перспективи. *Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття* (13-15 верес. 2023 р., м. Одеса). С. 218–222. URL: <https://surl.li/aaufny> (дата звернення: 02.03.2025).

ВРАХУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В РОБОТІ ШКОЛИ ОРАТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Крашеніннікова Тетяна

кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри міжкультурної комунікації
та соціально-гуманітарних дисциплін,
Вищий навчальний приватний заклад
«Дніпровський гуманітарний університет»

Національно-патріотичне виховання у вищій школі України з 2014 року набуло особливого значення. Саме цей вид виховання сприяє утриманню цілісності народу України, його національному відродженню, об'єднанню різних етносів та регіонів держави, що впливає також на соціально-політичну стабільність у державі та демократичний розвиток України. Національно-патріотичне виховання сприяє залученню здобувачів вищої освіти до глибин національної культури та духовності, формуванню у молоді національних світоглядних позицій, ідей, поглядів і переконань на основі цінностей української та світової культурної спадщини.

Школа ораторської майстерності «Перуниця» діє у ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет» з 2018 року. Молодіжний проект спрямований на

Наукове видання

**ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ОСВІТИ, ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ**

**Збірник матеріалів (тез доповідей)
Всеукраїнського науково-практичного семінару
відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського**

Відповідальний за випуск, упорядник
Лучанінова О. П.

Літературний редактор
Василенко Н. М.

Електронне видання

Видавець ТОВ «ТВОРИ».
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 6188 від 18.05.2018 р.
21034, м. Вінниця, вул. Немирівське шосе, 62а.
Тел.: 0 (800) 33-00-90, (096) 97-30-934, (093) 89-13-852, (098) 46-98-043.
e-mail: info@tvoru.com.ua <http://www.tvoru.com.ua>